

Verslag ontwikkelgesprek lerarenopleiding Universiteit Twente

Vrijdag 26 maart 2021

Deelnemers

Opleiding: Adrie Visscher, Susan McKenney, Gerdy ten Bruggencate, Nienke Nieveen, Mark Timmer, Leontine de Graaf, Leonie Chapel

Panel: Katrien Struyven, Mieke De Cock, Harry Claessen, Lieke Meijs, Basilia Pires

Secretaris: Peter Hildering

Besproken opleiding:

M Educatie en Communicatie in de Bètawetenschappen (ISAT 60708)

Onderwerp 1: Versterken pedagogisch-didactische vaardigheden

De opleiding krijgt regelmatig de feedback van alumni dat zij zich in het begin van hun carrière nog sterk moeten ontwikkelen in pedagogisch-didactische vaardigheden. In de recente alumni-enquête en in de gesprekken tijdens de visitatie kwam dit onderwerp opnieuw aan de orde. Genoemde vaardigheden zijn bijvoorbeeld orde houden in de klas, mentoraat, omgaan met leerstoornissen en passend onderwijs. De opleiding merkt daarnaast zelf op dat studenten, hoewel opgeleid voor bovenbouw van havo en vwo, soms ook in het vmbo-t of in het kader terecht komen, en hier het pedagogisch handelen voor missen. De opleiding vraagt zich af welke ruimte zij heeft om hier verdere invulling aan te geven. De hoofdoorzaak van het probleem ligt in de beperkte duur van de opleiding. Waar studenten van tweedegraadsopleidingen aan de hogescholen vier jaar de tijd hebben om zich in het leraarschap te ontwikkelen, hebben studenten aan de universitaire lerarenopleidingen een curriculum van slechts één jaar.

Het panel herkent dit vraagstuk van andere universitaire lerarenopleidingen, en is het eens met de analyse van de opleiding dat de ruimte in het curriculum van de masteropleidingen beperkt is. Als de opleiding studenten hier meer begeleiding in wil bieden zal zij ofwel scherpe keuzes moeten maken, ofwel deze inhoud buiten het curriculum om moeten aanbieden. Ruimte voor keuzevakken is er nauwelijks, maar de opleiding kan wel overwegen binnen de vakken keuzemodules aan te bieden over bijvoorbeeld orde houden, mentoraat of leerstoornissen. Ook via verbindingsoopdrachten kan de opleiding studenten stimuleren om tijdens de stage in aanraking te komen met een breder aantal onderwerpen. Zo kan een student bijvoorbeeld meekijken met klassenmentoraat of een anti-pestbeleid doornemen. Een ander idee is om simulaties te organiseren van pedagogisch-didactische situaties, zoals het oefenen met een lastige klas. Dit kan voor alle studenten aangeboden worden, maar ook op verzoek voor studenten die hier behoefte aan hebben.

Een andere mogelijkheid is om alumni in samenwerking met de opleidingsscholen uit de regio intensiever te begeleiden in de eerste jaren van hun carrière. De meeste opleidingsscholen hebben een inductieprogramma voor startende docenten, en de UT heeft zelf het Pro-U programma met professionaliseringsactiviteiten. Het panel ziet hierin mogelijkheden voor kruisbestuiving, onder voorwaarde dat het lukt de vaak voorkomende praktische belemmeringen rondom capaciteit en beschikbaarheid van coaches weg te nemen. Via deze route zou de opleiding binnen de regio kunnen werken aan de pedagogisch-didactische vaardigheden van startende docenten.

Onderwerp 2: Flexibilisering van het curriculum.

De UT wil een toenemend aantal bètaprofessionals uit o.a. het bedrijfsleven interesseren om bij de lerarenopleiding hun lesbevoegdheid te halen door een aantrekkelijk en op hen toegesneden traject te bieden. Dit sluit aan bij het onlangs gesloten bestuursakkoord van de VSNU, waarin is afgesproken de lerarenopleidingen verder te flexibiliseren. De UT ziet goede kansen om samen met de opleidingsscholen de huidige maatwerkmogelijkheden verder uit te bouwen tot een duidelijk en flexibel traject dat goed is toe te spitsen op de eerder verworven

competenties, achtergrond en behoeften van bètaprofessionals. Dilemma's waar de opleiding tegenaan loopt hierbij zijn het behoud van samenhang in de opleiding, zoals de koppeling tussen onderwijskunde en stages, en de sociale cohesie die belangrijk is voor intervisie in een veilige omgeving en de voorkoming van uitval.

Het panel denkt dat samenhang en cohesie binnen de volledige opleiding lastig te behouden zal zijn bij verregaande flexibilisering, maar dat dit mogelijk wel te bereiken is met modulair werken, waarin binnen de afzonderlijke modules deze samenhang en cohesie te vinden is. Bij andere lerarenopleidingen heeft het panel in vergelijkbare situaties een lintmodule gezien, een doorlopend intervisietraject dat parallel met, maar niet direct verbonden aan, de vakken loopt en waarin studenten elkaar in vaste groepen ontmoeten. Het panel merkt ook op dat de lerarenopleidingen mogelijk gezamenlijk op landelijk niveau voor elkaar kunnen krijgen dat zijinstromers niet alles volledig in eigen tijd hoeven te volgen, en daarmee een hoger studietempo kunnen bereiken. In Vlaanderen is het bijvoorbeeld mogelijk dat zijinstromers voor tekortvakken een vervangingsinkomen van de overheid krijgen terwijl zij de lerarenopleiding volgen. Ten slotte bespreekt het panel met de opleiding de mogelijkheid om meer flexibilisering te bereiken via online onderwijs. De ervaringen met online onderwijs voor zij-instromers zijn tot nu toe niet positief: de meeste studenten zoeken juist naar onderwijs op locatie en contact met mede-zijinstromers.

Onderwerp 3: Internationalisering

De opleiding wil in de nabije toekomst, na opheffing van de coronabeperkingen, meer werk maken van internationalisering van de opleiding. Op dit moment is binnen de lerarenopleiding een buitenlandse onderwijsoriëntatie mogelijk, zoals een deel van de schoolstage in het buitenland doen of de keuzeruimte in het vakinhoudelijke deel van de opleiding gebruiken voor internationale onderwijservaring. Verder zijn er contacten met de Vrije Universiteit Brussel waarbij het de bedoeling is om nauwer te gaan samenwerken op het gebied van onderzoek en uitwisseling van studenten mogelijk te maken. Ook overweegt de opleiding een 15 EC minorprogramma op te zetten als oriëntatie op onderwijs voor internationale studenten voor tweetalige of internationale scholen. Als internationale studenten hierin interesse hebben, ligt hier misschien zelfs een mogelijkheid voor een internationale variant van de lerarenopleiding.

Brainstormend met de opleiding ziet het panel ook internationaliseringsmogelijkheden in bijvoorbeeld studiereizen naar het buitenland. Dit kan bijvoorbeeld gecombineerd met het onderwerp passend onderwijs, door een school in het buitenland te bezoeken die een bijzonder onderwijsconcept of bijzondere leerlingenpopulatie heeft. Andersom kan de lerarenopleiding mogelijk studenten uit andere landen ontvangen als zij een bezoek aan Nederland brengen. Een eenvoudige en leerzame ervaring is om studenten als opdracht schoolboeken van verschillende landen te laten vergelijken. Het panel heeft tijdens de visitaties meerdere opleidingen gehoord die overwegen een internationale variant op de lerarenopleiding te starten. Dit gaat vaak om pilots met een kleine groep buitenlandse studenten die stagelopen op internationale scholen. Mogelijk kan de opleiding aansluiten bij of samenwerken met dergelijke initiatieven.

Onderwerp 4: Beoordeling eindwerken

Tijdens de visitatie heeft het panel enkele aanbevelingen gedaan rond aanscherping van de procedure van de eindwerken, met name voor de inzet van een onafhankelijke tweede beoordelaar. De opleiding vraagt het panel dit nog verder toe te lichten. Het panel verklaart dat het vooral gaat om het onderzoekseindwerk (OvO). Bij de stage bieden de vakcoach en vakdidacticus al twee verschillende perspectieven, waarbij de vakcoach vooral kijkt naar het functioneren in de praktijk, en de vakdidacticus naar de specifieke eisen vanuit de opleiding. Daarnaast is er vaak nog overleg met de schoolopleider en/of een collega-vakdidacticus binnen de UT. Bij het OvO-eindwerk is dit minder het geval. Studenten met één begeleider hebben een onafhankelijke tweede beoordelaar, maar als een student twee begeleiders heeft, is er geen beoordelaar zonder betrokkenheid bij het proces. Het panel vindt dat hier een discrepantie zit, en beveelt aan dit weg te nemen door aan iedere student een onafhankelijke tweede beoordelaar toe te wijzen.